

De lezer schrijft

Ingezonden brief aangaande kleine cellen

In het augustusnummer van Bijenhouden staan twee redactionele stukken over het werken met kleine cellen die de ervaringen van imkers met natuurlijk imkeren in diskrediet willen brengen.

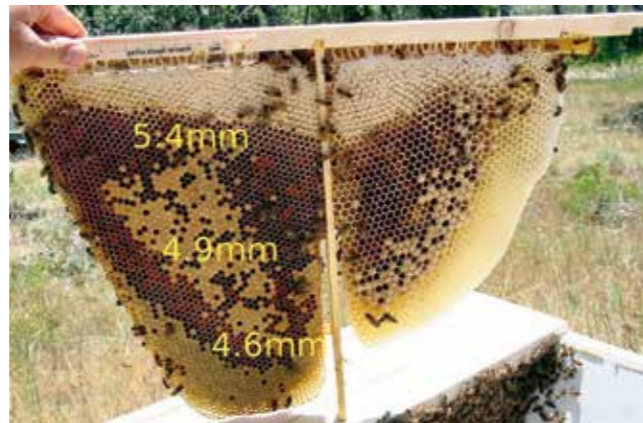
Kleine cellen staan niet op zichzelf maar maken onderdeel uit van biologisch of natuurlijk bijenhouden. Imkeren met kleine cellen ondersteunt een bijenvolk bij het onder controle houden van de mijtenpopulatie waardoor het volk zonder bestrijding kan overleven. Ed en Dee Lusby houden met natuurlijk imkeren al sinds de negentiger jaren succesvol bijen zonder chemische, biologische of mechanische mijtbestrijding.

De groep imkers die zonder bestrijdingsmethoden wil werken wordt alleen maar groter, ook in Nederland. Het lijkt er echter op dat overkoepelende imkerorganisaties zich distantiëren van alternatieve imkermethodes en ze niet de aandacht geven die nodig is om algemeen geaccepteerd te worden door imkers. Als de redactie van het blad Bijenhouden zowel bijen, mijten als imkers een gezond en evenwichtig leven zou toewensen, dan zou ze het natuurlijk imkeren juist moeten promoten in plaats van bij het ter perse gaan van de tweede publicatie van Ben Som de Cerff over kleine cellen in een redactionele noot aankondigen dat de redactie in het volgende nummer wel uit zal leggen dat er niks van klopt.

Werkzaamheid kleine cellen tegen varroa

Kees van Heemert concludeert op basis van een overzicht dat David Heaf heeft samengesteld van publicaties over kleine cellen (zie tabel 1 op de NBV-website, verwijzing aan het einde van dit artikel), dat de werkzaamheid van kleine cellen tegen varroa hoogst onzeker is. Nu is David Heaf een fervent voorstander van natuurlijk bijenhouden; ik kan me niet voorstellen dat het zijn bedoeling was om de lezers met zijn overzicht het toepassen van kleine cellen te ontraden. Dat doet Kees van Heemert met zijn reactie op de twee publicaties van Ben Som de Cerff wel. Hij verschuilt zich achter de kwaliteit van de wetenschappers die met hun experimenten geen verband hebben aangetoond tussen kleine cellen en een afname van het aantal varroamijten in een volk en gaat daarbij volledig voorbij aan het succes dat Ed & Dee Lusby en een tweetal commerciële imkers (zie Johnson, 2005; en Singer, 2019) met 500-1000 niet-behandelde volken hebben.

Het meeste onderzoek naar kleine cellen is erop gericht om alternatieven te vinden voor chemische bestrijding van de mijt. Kortdurende experimenten lieten geen effect zien van kleine cellen. Ook al nam het aantal mijten af, de onderzoekers vonden het effect van kleine cellen te gering om

Zonder kunstraat bouwen bijen werkstercellen die variëren in grootte. Foto Dennis Murell

een goed alternatief voor bijvoorbeeld oxaalzuur te vormen. Volgens David Heaf zou het onderzoek zich echter moeten richten op een toename van de overlevingsratio van bijenvolken in plaats van zich te concentreren op aantallen mijten, die door het seizoen heen sterk fluctueren en moeilijk te vergelijken zijn tussen volken onderling. Het gaat namelijk niet om de cellen waarin een pop opgroeit tot bij, maar om een volledig bijenvolk dat bestaat uit bijen die uit kleine cellen geboren zijn. Publicaties die overleving als criterium kiezen in combinatie met kleine cellen oordelen wel allemaal positief over kleine cellen.

Celformaat vroeger en nu

In 'Formaat cellen vroeger en nu is nog steeds hetzelfde' legt Wietse Bruinsma aan de hand van een publicatie van François Saucy uit 2014 uit dat Dee Lusby een verkeerde formule heeft gehanteerd bij het omrekenen van historische gegevens betreffende celdichtheid (cellen/dm²) naar celgrootte (mm). Deze rekenfout is erkend en de gegevens op de betreffende webpagina's zijn aangepast. Dat betekent niet dat met deze foute berekening het hele gedachten-goed achter natuurlijk bijenhouden onderuit gaat en daarmee alles wat over natuurlijk bijenhouden wordt gepubliceerd als onbetrouwbaar dient te worden aangemerkt.

Het kan niet ontkend worden dat het onderzoek van Baudoux heeft bijgedragen aan de celmaat van de commercieel verkrijgbare kunstraat van 5,4 mm. In natuurlijk gebouwde raten zoals bij korfteelt kunnen bijen zelf naar behoefte de celgrootte van werkstercellen variëren van 4,6 tot 5,6 mm. Historische gemiddelde celgroottes in het artikel van Saucy komen uit op 5,2 mm. Met deze op de praktijk gebaseerde gegevens kan ik alleen maar concluderen dat er met de introductie van kunstraat wel

degelijk een transitie heeft plaatsgevonden van een variabele celmaat tussen 4,6 en 5,6 mm naar een vaste, groter dan gemiddelde celmaat van 5,4 mm.

Kortom: Wat Ben Som de Cerff schrijft is juist.

Egbert Touw

Publicatieoverzicht en literatuurlijst zie site NBV www.bijenhouders.nl/media-en-promotie/actueel-en-media/media/aanvullingen-op-bijenhouden

Noot van de redactie

De redactie van Bijenhouden probeert onderwerpen uit de imkerij zo helder mogelijk te presenteren aan haar lezers. Daarbij hoort het stellen van kritische vragen. Bij de ingewikkelde problematiek waarmee we te maken hebben, is het onvermijdelijk dat de meningen soms uiteenlopen. Het stelt ons wel teleur om te lezen dat wij de indruk wekken ervaringen van imkers 'in diskrediet te willen brengen' of dat wij 'ons verschuilen achter de kwaliteit van wetenschappers'. Ons doel is altijd het op een eerlijke en open manier journalistiek bedrijven.

Een bijenzwerm

Het is dinsdag 9 juni. Ik controleer de volken en neem de honingkamers af om honing te slingeren. Het werken wordt onderbroken voor koffiedrinken, eten, theedrinken et cetera. Heb niets gemerkt of gezien van een zwerm. Mijn echtgenote ziet later dat er een zwermpje hangt in de lariksboom van onze buurman en meldt dit aan mij. Dit zwermpje was niet eenvoudig zomaar met een zwermkiepsje te vangen. Veel te hoog aan een tak in de lariks. In een poging om het zwermpje te vangen heb ik een ladder gepakt en, gewapend met een touw met daaraan een houtblok gebonden, heb ik geprobeerd om het touw met het houtblok om de tak met het zwermpje te gooien. Met de bedoeling om daarna een forse ruk aan het touw te geven, want dan zou de zwerm er wel uitvallen of wegvliegen van deze voor mij hopeloze plek. Maar staande op een ladder blijkt dat je niet zo stevig staat om ook nog met een touw en houtblok te gooien. Een paar pogingen halverwege de ladder lukten niet, dus maar verder naar boven klimmen. Bijna op de hoogst haalbare trede van de ladder komt mijn vrouw in de tuin en roept: "Kom onmiddellijk van die ladder af, wil je ongelukken maken?!" Ik zag de onzin van mijn handelen op dat moment ook wel in en ben gestopt.

In praktisch alle gevallen vliegt zo'n zwermpje wel weer weg en komt op een haalbare plek terecht. Dit gebeurde helaas niet. Het zwermpje zat er eind september nog. Eind oktober waren de bijen verdwenen. De lege raten hangen er nu nog steeds. Nog nooit eerder in 70 jaar imkeren (ik ben 90) heb ik dit op deze wijze meegemaakt.

Frits Kruse, Paterswolde

De zwerm (te) hoog in de boom. Foto Anne van der Zijpp

